

FAKTORY MOTIVACE UČITELŮ V PRÁCI NA ŠKOLNÍCH PROJEKTECH

KEY MOTIVATIONAL FACTORS AFFECTING TEACHERS' LONG-TERM ENGAGEMENT IN SCHOOL PROJECTS

Vojáčková Lenka

Klíčová slova: motivace, učitel, sebedeterminace, projekt

Key words: motivation, teacher, self-determination, project

Cílem výzkumu je zjistit, jak vypadá motivace učitelů ve škole, konkrétně nás zajímá, jaké faktory podporují motivaci učitelů při práci na školních projektech a jak silný efekt tyto faktory mají ve vztahu k vnitřní (intrinsické), autonomní a kontrolované motivaci. Dále se snažíme odhalit existenci vztahu mezi motivací učitelů a vnímáním smysluplnosti práce na projektech.

Za účelem vysvětlení motivace učitelů využíváme teorii sebedeterminace (Deci, Ryan, 2000). Na základě této teorie rozlišujeme mezi různými typy motivací, které závisí na vnímané autonomii: intrinsická a extrinsická motivace, motivace autonomní a kontrolovaná. Základní premisou je předpoklad, že člověk má tendenci uspokojovat tři základní psychologické potřeby - potřebu kompetence, potřebu vztahu s druhými lidmi a potřebu autonomie. Dále pracujeme s proměnnou osobního významu projektu, který je silně spjat s vnitřní motivací a autonomní formou chování (Interesstheorie, Prenzel, Krapp, & Schiefele, 1986). Vedle toho uvažujeme o vnějších podnětech motivace - materiální, sociální a projektově-specifické (Schellenbach-Zell, 2009) a smysluplnosti práce jako o komplexu dějů, které ve vzájemné interakci definují pro jedince aktuálně vnímaný smysl a význam práce (Paulik, 2014, 2017).

Prezentujeme výsledky etapy výzkumu sledujícího učení a motivaci učitelů ve vazbě na fenomén školních projektů. Výzkumný soubor tvořilo celkem 121 učitelů působících na SŠ v Jihomoravském kraji, kteří byli získáni ke spolupráci prostřednictvím dotazníku. Dotazník pro učitele byl zkonstruován jako kompilát tří dotazníků upravených pro potřeby daného výzkumu:

- 1) The Self-Regulation Questionnaires (Deci, Ryan, 1985)
- 2) The Work and Meaning Inventory- Smysluplnost práce (Steger, M. F., 2001)
- 3) Podmínky ovlivňující motivaci (Schellenbach-Zell, J. (2009).

Výzkum ukazuje různé teoretické faktory, které ovlivňují motivaci. Je to uspokojení základních psychologických potřeb a proměnná osobního významu vycházející ze sebedeterminační teorie; různé typy vnějších podnětů v souladu s rozšířeným modelem motivace; a smysluplnost práce. Motivace učitelů, která pramení z autonomních pohnutek jedince, vykazuje prvky dlouhodobosti a je dle teorie sebedeterminace nejefektivnější. Výsledky ukazují, že pro posilování tohoto typu motivace je žádoucí ve vazbě na projekty poskytovat učitelům informace o širších vazbách projektu, zapojit je do přípravy, přesvědčit je o smysluplnosti práce, nechat jim možnost samostatného rozhodování a zajistit přátelské kooperativní klima. Závěry týkající se kontrolované motivace nás mohou vést k úvaze, že materiální podpora bude mít sice na učitele motivační vliv, nikoli však z dlouhodobého hlediska.

Abstract: The article discusses the factors supporting the motivation of teachers to implement school projects. On the basis of the Self-Determination theory (Deci, Ryan, 2000), we present specific factors that influence and stimulate the motivation of teachers with regard to the perception of autonomy or control. What is essential for autonomous motivation is the satisfaction of basic psychological needs, whereas external incentives have an impact on controlled types of motivation. The results also point to important motivational factors underlying participation in school projects, that is, the perception of personal significance and meaningfulness of the project. We analysed data obtained from 121 teachers who were asked to cooperate via a questionnaire designed as a compilation of 3 questionnaires tailored to the needs of the research - SRQ (Deci, Ryan, 1985), WAMI (Steger, M. F., 2001) and Conditions influencing motivation (Schellenbach-Zell, J., 2009).

Literatura/References:

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York, NY: Plenum Press.
- Schellenbach-Zell, J. (2009). *Motivation und Volition von Lehrkräften in Schulinnovationsprojekten*. [<https://d-nb.info/99600534X/34>].
- Steger, M. F., Dik, B. J., & Duffy, R. D. (2012). *Measuring meaningful work: The Work and Meaning Inventory (WAMI)*. *Journal of Career Assessment*, 20, 322–337.